

Prima instanță: (Judecătoria Botanica, municipiul Chișinău) V. Stratan
Instanța de apel: (Curtea de Apel Chișinău) L. Bulgac, Gr. Dașchevici, S. Gîrbu

Î N C H E I E R E

28 februarie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al
Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului,
judecători

Valeriu Doagă
Nina Vascan
Dumitru Mardari

examinând admisibilitatea recursului declarat de Vitcauscas Tatiana și Tamara Martînova, reprezentată de Vitcauscas Tatiana,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Vitcauscas Tatiana și Martînova Tamara împotriva Nataliei Dubrovscaia, intervenient accesoriu notarul privat Reșetnicov Ala cu privire la recunoașterea nulității testamentului, anularea certificatului de moștenitor testamentar, recunoașterea dreptului de moștenitor, evacuare fără acordarea altui spațiu locativ și încasarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 12 octombrie 2017, prin care a fost respins apelul declarat de Vitcauscas Tatiana și Martînova Tamara și menținută hotărârea Judecătoriei Botanica municipiul Chișinău din 23 decembrie 2016,

c o n s t a t ă :

La 08 mai 2007 Vitcauscas Tatiana și Martînova Tamara au înaintat cerere de chemare în judecată împotriva Nataliei Dubrovscaia cu privire la anularea testamentului, recunoașterea nulității certificatului de moștenitor testamentar și recunoașterea dreptului de moștenitor.

În motivarea acțiunii, au menționat că la 07 septembrie 2006 a decedat mama sa – Anghel Ana, după decesul căreia a rămas masa succesorală compusă din ½ din casa de locuit situată pe str. S. Murafa 38 municipiul Chișinău.

De asemenea, au menționat că s-au adresat notarului cu cerere, prin care au solicitat să fie recunoscute în calitate de moștenitoare la ½ din imobilul menționat, conform testamentului din 10 noiembrie 1993.

La fel, reclamantele au invocat faptul că la 12 martie 2007 notarul Reșetnicov Ala a eliberat certificatul de moștenitor testamentar pe numele surorii sale – Dubrovscaia Natalia

în privința averii rămasă după decesul mamei în baza testamentului întocmit la 25 august 2006.

Consideră că testamentul și certificatul de moștenitor testamentar eliberate pe numele pîrîtei sunt ilegale, deoarece în perioada lunilor iunie-august 2006, mama sa a suferit ictus hemoragic repetat și fiind paralizată, nu putea să vorbească, iar la 07 septembrie 2006 a decedat.

Vitcauscas Tatiana și Martînova Tamara solicită recunoașterea nulității testamentului nr. 1640 din 25 august 2006 pe numele Nataliei Dubrovscia, autentificat de notarul Reșetnicov Ala, recunoașterea nulității certificatului de moștenitor testamentar nr. 3720 din 12 martie 2007 eliberat de notarul Reșetnicov Ala pe numele Nataliei Dubrovscia în privința la ½ din imobilul situat pe str. S. Murafa 38 municipiul Chișinău, recunoașterea în calitate de moștenitoare în privința averii rămasă după decesul Anei Anghel conform testamentului din 10 noiembrie 1993.

Prin încheierea protocolară din 07 iunie 2007, a fost atras în proces în calitate de intervenient accesoriu notarul Reșetnicov Ala (f.d. 29-30 Vol. I).

Prin hotărârea Judecătorei Botanica municipiul Chișinău din 10 octombrie 2008 s-a respins acțiunea înaintată de Vitcauscas Tatiana și Martînova Tamara (f.d. 192-195 Vol. I).

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 09 decembrie 2008 s-a respins apelul declarat de Vitcauscas Tatiana și Martînova Tamara (f.d. 219-224 Vol. I).

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 20 mai 2009 s-a admis recursul declarat de Vitcauscas Tatiana și Martînova Tamara, casată integral decizia Curții de Apel Chișinău din 09 decembrie 2008, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată (f.d. 250-256 Vol. I).

La 06 iunie 2016, Vitcauscas Tatiana și Martînova Tamara au înaintat cerere de chemare în judecată suplimentară (f.d. 14-21 Vol. III).

În motivarea cererii suplimentare, au menționat că conform raportului de expertiză psihiatrică post-mortem din 07 martie 2008 efectuat de Spitalul Clinic de Psihiatrie Republican, Anghel Ana, după starea psihică pînă la momentul întocmirii testamentului (25 august 2006) era lipsită de capacitatea de a înțelege acțiunile sale și dirija cu ele și deci nu putea acționa cu discernământ.

La fel, au invocat că conform raportului de expertiză din 18 decembrie 2009 efectuat de Spitalul Clinic de Psihiatrie, Anghel Ana după starea psihică la momentul întocmirii testamentului era lipsită de capacitatea de a înțelege acțiunile sale și dirija cu ele, deci nu putea acționa cu discernământ.

De asemenea, conform raportului de expertiză medico-legală din 15 noiembrie 2011 efectuat de Centrul de medicină legală a Ministerului Sănătății, Anghel Ana după starea psihică la momentul întocmirii testamentului era lipsită de capacitatea de a înțelege acțiunile sale și dirija cu ele, deci nu putea acționa cu discernământ, toate modificările și schimbările patologice grave din partea sistemului central nervos, dereglări de cunoștință, de vorbire, limitarea mișcărilor active, hemipareză pe stînga, au provocat afectarea capacității de prevedere și deliberarea la întocmirea testamentului din 25 august 2006.

Astfel, consideră că testamentul din 25 august 2006 a fost falsificat.

Vitcauscas Tatiana și Martînova Tamara solicită recunoașterea nulității testamentului nr. 1640 din 25 august 2006 pe numele Nataliei Dubrovscia autentificat de notarul Reșetnicova Ala, recunoașterea nulității certificatului de moștenitor testamentar din 12

martie 2007 eliberat pe numele Natalia Dubrovsciaia, eliberat de notarul Reșetnicov Ala, recunoașterea în calitate de moștenitoare în privința averii rămasă după decesul Anei Anghel conform testamentului din 10 noiembrie 1993, evacuarea Nataliei Dubrovsciaia din imobilul situat pe str. S. Murafa 38 municipiul Chișinău, fără acordarea altui spațiu locativ și încasarea cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea Judecătorei Botanica municipiul Chișinău din 23 decembrie 2016 s-a respins acțiunea înaintată de Vitcauscas Tatiana și Martînova Tamara.

S-a încasat în mod solidar de la Vitcauscas Tatiana și Martînova Tamara în beneficiul Nataliei Dubrovsciaia cheltuielile de judecată în sumă de 9000 lei.

Pentru a decide astfel, prima instanță cu referire la circumstanțele cauzei a reținut că la caz, Anghel Ana nu a fost declarată incapabilă sau limitată în capacitatea de exercițiu.

Astfel, prima instanță a apreciat critic raportul de expertiză legală-psihiatrică post-mortem nr. 40 din anul 2008, fără data întocmirii, prin care colegiul de experți a ajuns la concluzia că în momentul întocmirii testamentului, Anghel Ala acționa fără discernământ, deoarece experții, la efectuarea acestui raport, nu au fost preîntâmpinați pentru răspunderea penală pe care o poartă în conformitate cu art. 312 Cod penal.

Totodată, prima instanță a reținut că alte careva probe, prin care să fie demonstrată lipsa capacității de exercițiu sau lipsa la Anghel Ana a discernământului în momentul întocmirii testamentului contestat, nu au fost prezentate.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 12 octombrie 2017, a fost respins apelul declarat de Vitcauscas Tatiana și Martînova Tamara și menținută hotărârea Judecătorei Botanica municipiul Chișinău din 23 decembrie 2016.

La 20 decembrie 2017, Vitcauscas Tatiana și Tamara Martînova, reprezentată de Vitcauscas Tatiana au declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe cu pronunțarea unei noi hotărâri, prin care acțiunea să fie admisă.

Recurentele, în motivarea recursului au menționat că instanțele judecătorești au apreciat în mod arbitrar probele, încalcând regulile de apreciere a probelor.

În acest sens, recurentele au invocat că instanțele de judecată în mod arbitrar au ignorat raportul de expertiză psihiatrică post-mortem nr. 40 din 07 martie 2008, efectuat de Spitalul Clinic de Psihiatrie republican, conform căruia Anghel Ana, după starea psihică la momentul întocmirii testamentului era lipsită de capacitatea de a înțelege acțiunile sale și dirija cu le, deci nu putea acționa cu discernământ.

La fel, au menționat că instanța de apel incorect a apreciat declarațiile expertului Cara Elena, care a confirmat în ședința de judecată că la data de 25 august 2006, Anghel Ana era într-o stare gravă, lipsa contact verbal, era lipsită de capacitatea de a înțelege acțiunile sale și dirija cu ele, nu putea acționa cu discernământ.

De asemenea, au relatat că declarațiile martorului Anghel Olga urmează a fi apreciate drept neveridice, deoarece a fost audiată de două ori, în anul 2008, când a declarat că a vizitat-o pe Anghel Ana în Spitalul nr. 1, care nu cunoștea rudele, era în stare gravă și nu vorbea, și în anul 2016, când a declarat deja că Anghel Ana era în cunoștință și vorbea cu greu.

Au invocat de asemenea că conform raportului de expertiză nr. 1704 din 02 octombrie 2014, efectuat de Centrul Național de Expertize Judiciare, semnătura aplicată pe testamentul întocmit la 25 august 2006 a fost efectuată prin copiere, în transparență, cu

folosirea cea mai probabilă a semnăturii/sau a imaginii semnăturii, din cererea din numele Anei Anghel Ana, adresată notarului, fără dată, an și număr.

Relatează de asemenea că la 29 mai 2014, 12 ianuarie 2015 și 12 martie 2015 în adresa notarului Reșetnicov Ala au fost expediate scrisori repetate, prin care ultima a fost obligată să prezinte instanței Registrul de evidență a actelor notariale și ambele texte ale testamentului, care ulterior a informat instanța precum că Registrul de evidență a actelor notariale a fost distrus.

Prin urmare, recurentele consideră că la examinarea cauzei au rămas neelucidate circumstanțe importante pentru examinarea pricinii.

La 09 februarie 2018, notarul Reșetnicov Ala a depus referință la recursul declarat de Vitcauscas Tatiana și Tamara Martînova, solicitînd declararea ca fiind inadmisibilă a cererii de recurs declarată de Vitcauscas Tatiana, iar în privința recurentei Martînova Tatiana ca fiind depusă de o persoană neîmpuțernicită, deoarece la depunerea recursului, Vitcauscas Tatiana acționa ca reprezentant al Tamarei Martînova, neavînd împuterniciri.

La 16 februarie 2018, Dubrovsciaia Natalia a depus referință la recursul declarat de Vitcauscas Tatiana și Tamara Martînova, solicitînd de a fi declarat ca inadmisibil.

Cu referire la termenul de declarare a recursului, instanța de recurs menționează că, Curtea de Apel Chișinău a emis dispozitivul deciziei la 12 octombrie 2017, însă date referitor la recepționarea de către părți a deciziei motivate, la materialele cauzei lipsesc.

În conformitate cu art. 434 Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Recursul a fost declarat la 20 decembrie 2017, respectiv se consideră depus în termenul prevăzut de art.434 din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) și (3) Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

Examinînd temeiurile recursului declarat de Vitcauscas Tatiana, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține următoarele.

Temeiurile de declarare a recursului sunt prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 433 lit. a) Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

Instanța de recurs reține, că examinarea admisibilității recursului presupune verificarea conformității temeiurilor invocate în cererea de recurs cu temeiurile prevăzute în art. 432 din Codul de procedură civilă.

La caz, Colegiul constată că argumentele invocate în cererea de recurs declarată de Vitcauscas Tatiana, nu se încadrează în limitele stabilite de norma indicată, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate, or, motivele recursului sunt similare celor invocate în cadrul judecării pricinii, asupra căror instanța de apel s-a pronunțat.

Dezacordul recurentei Vitcauscas Tatiana cu decizia instanței de apel, relatarea situației nu constituie un temei de casare a deciziei recurate, or, recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că, potrivit regulilor din Secțiunea a II-a din Capitolul XXXVIII Codul de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) Codul de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 Codul de procedură civilă.

Din recursul declarat de Vitcauscas Tatiana nu rezultă că instanța a apreciat arbitrar probele.

În acest sens Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa constantă statuează că, dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicit admise (Golder împotriva Regatului Unit, pct. 38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), pct. 230). Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, pct. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, pct. 45).

Curtea a mai reiterat că, modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective; trebuie ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem (a se vedea Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-I, p. 141, § 39).

La fel, conform jurisprudenței Curții, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea Helmers c. Suediei 9 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

Prin urmare, recursul declarat de Vitcauscas Tatiana, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă și, drept urmare, este inadmisibil.

În ceea ce privește recursul declarat de Tamara Martînova, reprezentată de Vitcauscas Tatiana, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține următoarele.

În conformitate cu art. 433 lit. c) CPC, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care persoana care a înaintat recursul nu este în drept să-l declare.

În conformitate cu art. 437 alin. (3) CPC, în cazul când recursul este declarat prin reprezentant, la cererea de recurs se anexează și documentul, legalizat în modul stabilit, care atestă împuternicirile acestuia dacă în dosar lipsește o astfel de împuternicire.

După cum se constată la caz, recursul depus în interesele Tamarei Martînova a fost semnat de către Vitcauscas Tatiana, în bază de procură.

În conformitate cu art. 75 alin. (1) Codul de procedură civilă, în proces civil, persoanele fizice își pot apăra interesele personal, prin avocat sau avocat stagiar.

Din norma menționată urmează că, sesizarea unei instanțe judecătorești, inclusiv exercitarea unei căi de atac, urmează a fi efectuată cu respectarea condițiilor stabilite de legislația procesual-civilă.

În cazul în care legea prevede expres condițiile cu privire la reprezentarea în procesul civil, persoana interesată, pentru a beneficia de dreptul de acces la instanță urma să se conformeze prevederilor legii și să sesizeze instanța judecătorească în modul prevăzut de lege – personal, sau prin reprezentant (avocat sau avocat stagiar).

În conformitate cu art. 80 alin. (7) Codul de procedură civilă, împuternicirile date avocatului sau avocatului stagiar se atestă printr-un mandat, eliberat de reprezentat și certificat de avocat.

În conformitate cu art. 81 alin. (1) Codul de procedură civilă, împuternicirea de reprezentare în judecată acordă reprezentantului dreptul de a exercita în numele reprezentatului toate actele procedurale, cu excepția dreptului de a semna cererea și de a o depune în judecată, de a recurge la arbitraj pentru soluționarea litigiului, de a renunța total sau parțial la pretențiile din acțiune, de a majora sau reduce cuantumul acestor pretenții, de a modifica temeiul sau obiectul acțiunii, de a o recunoaște, de a recurge la mediere, de a încheia tranzacții, de a intenta acțiune reconvențională, de a transmite împuterniciri unei alte persoane, de a ataca hotărîrea judecătorească, de a-i schimba modul de executare, de a amîna sau eşalona executarea ei, de a prezenta un titlu executoriu spre urmărire, de a primi bunuri sau bani în temeiul hotărîrii judecătorești, drept care trebuie menționat expres, sub sancțiunea nulității, în procura eliberată reprezentantului persoanei juridice sau în mandatul eliberat avocatului.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme relevă că recursul declarat în interesele Tamarei Martînova a fost semnat de către un reprezentant (Vitcauscas Tatiana), în baza unei procuri (f.d. 41 Vol. III) și neavînd calitate de avocat, prin urmare calea de atac (recursul), a fost exercitată în mod necorespunzător, contrar prevederilor art. 75 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

Drept urmare, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia că recursul declarat de către Tamara Martînova, reprezentată de către Vitcauscas Tatiana este inadmisibil, pe motiv că este înaintat de o persoană, care nu este în drept să-l declare.

În conformitate cu art. 440 alin. (1) Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători decide în mod unanim, printr-o încheiere motivată irevocabilă, asupra inadmisibilității recursului. Încheierea se emite conform prevederilor art. 270 și nu conține nici o referire cu privire la fondul recursului.

Avînd în vedere cele expuse mai sus, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul declarat de Vitcauscas Tatiana din nume propriu și în interesele Tamarei Martînova ca inadmisibile.

În conformitate cu art. 270, art. 433 lit. a) și c), art. 440 alin. (1) Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Se declară inadmisibil recursul înaintat de Vitcauscas Tatiana și Tamara Martînova, reprezentată de Vitcauscas Tatiana.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,

Valeriu Doagă

judcători

Nina Vascan

Dumitru Mardari